

Justitiedepartementet
Enheten för fastighetsrätt och
associationsrätt
Ju2023/02200

Yttrande betänkandet Åtgärder för tryggare bostadsområden (SOU 2023:57)

Inledning

Länsstyrelsen Östergötland välkomnar möjligheten att yttra sig över betänkandet. Yttrandet lämnas av Nationellt centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck (NCH) och enheten för social hållbarhet, vid Länsstyrelsen Östergötland (hädanefter Länsstyrelsen). Länsstyrelsen belyser särskilt hedersrelaterat våld och förtryck, samt utpekade regionala perspektiv utifrån myndighetens övergripande samordningsuppdrag i länet.

Sammanfattande synpunkter

Länsstyrelsen delar utredningens bedömning att det behövs utökade möjligheter att ingripa med hyresrättsliga sanktioner mot hyresgäster som begår brott för att skapa bättre förutsättningar för tryggare bostadsområden. Dock menar Länsstyrelsen att utredningen inte i tillräcklig utsträckning redogör för hur rättssäkerheten ska säkerställas för den enskilde hyresgästen. Det innebär att det kan finnas en risk för att godtyckliga bedömningar från hyresvärdens sida ligger till grund för hyresrättsliga åtgärder. Denna risk lyfter även utredningen själva, det saknas dock ett utförligt resonemang avseende hur detta ska motverkas.

Länsstyrelsen efterfrågar även ett resonemang kring hur hedersrelaterade brott relaterar till lagstiftningen. Detta då denna typ av brott ofta utförs i hemmet och kan knytas till bostaden. Länsstyrelsen anser att det är anmärkningsvärt att utredningen i sitt förslag inte adresserar den typ av otrygghet i bostadsområden som skapas genom att de som lever och verkar i området måste förhålla sig till en hederskontext. Otrygghet genom begränsning och/eller kontroll av kvinnors beteenden i närområdet eller bostadslägenheter nämns i den kartläggning som utredningen har gjort men lämnas sedan utanför förslaget.

2023-12-18

Detaljsynpunkter

5.2 Fastighetsägares arbete för ökad trygghet bör beaktas vid hyressättningen

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag. Det är av avsevärd vikt att fler aktörer bidrar till ett brottsförebyggande arbete och i detta arbete är både privata fastighetsbolag och allmännyttan viktiga aktörer. Det är positivt att förslaget stimulerar dessa aktörer till att i större utsträckning bedriva ett brottsförebyggande- och trygghetsskapande arbete, detta utan att det kan komma att generera oskäligen hyreshöjningar som följd.

5.4 Brottslighet mot hyresvärdar bör få tydligare konsekvenser

Länsstyrelsen instämmer i utredningens resonemang kring att brottslighet mot hyresvärdar bör få tydligare konsekvenser men vill särskilt lyfta att det är viktigt att hänsyn tas till en eventuell partner och/eller barn i boendet vid uppsägning av bostaden. I dessa fall är det av vikt att göra en anmälan till socialförvaltningen. En eventuell partner som bor på adressen bör kunna övervägas som hyrestagare.

5.6 Tillsynsansvaret vid brott i omgivningen

Länsstyrelsen ser risker med förslaget om att hyresgästens ansvar att hålla noggrann tillsyn över vissa personer ska gälla på samma sätt i fråga om sådan brottslighet i omgivningen som likställs med störningar i boendet. Länsstyrelsen menar att det i många fall kan vara ett alltför långtgående ansvar för hyresgästen att förväntas ha kännedom om sådant som försiggår långt bort från fastigheten och än mer att förväntas vidta åtgärder mot detta.

Förverkande av hyreskontrakt till följd av brottslighet som utförs av ett myndigt eller omyndigt barn i boendet kan även drabba yngre syskon. Att barn växer upp i en kriminell miljö är en riskfaktor som kan leda till att de själva hamnar i kriminalitet. I detta fall kan visserligen hemmet utgöra en kriminell miljö, men detta bör ställas mot att ett stabilt boende kan vara en skyddsfaktor för syskonet. Det är av vikt att familjen i sådana situationer får stöd av socialtjänsten snarare än att familjens levnadsvillkor ytterligare försvåras genom ett förverkande av bostaden. Detta blir särskilt relevant i de fall hyreskontraktet finns inom allmännyttan, att säga upp en familj från ett kommunalt bostadsbolag för att det sedan blir kommunens ansvar att hjälpa familjen till ett nytt boende kan medföra större samhällskostnader och en ytterligare påfrestning för en redan utsatt familj.

2023-12-18

5.7 Brott som begås i lägenheter bör utgöra grund för förverkande i större utsträckning

Länsstyrelsen tillstyrker utredningens förslag om förverkande av hyresrätt på grund av brott i lägenheten.

Länsstyrelsen anser dock att situationen för kvinnor som är utsatta för våld i nära relation och deras eventuella beroendesituation bör problematiseras ytterligare. Här saknar Länsstyrelsen specifikt ett resonemang kring hedersrelaterat våld och förtryck. I utredningens redogörelse om misshandel i lägenheten läggs ett ansvar på kvinnan att agera för att få boendegemenskapen att upphöra. Länsstyrelsen menar att det är anmärkningsvärt att ansvaret här åläggs den utsatta. För en våldsutsatt kvinna kan det vara förenat med livsfara att agera i en sådan situation. Dessutom förutsätts att den utsatta kvinnan kan välja själv, vilket ofta inte är fallet för en kvinna som lever i hedersrelaterat våld och förtryck. I en hederskontext är våldet och förtrycket sanktionerat av ett helt kollektiv, vilket innebär att det inte bara är partnern utan även släktingar och andra i familjens nätverk som kan utöva våld, hot och påtryckningar mot kvinnan för att påverka hennes val.

Möjligheten för den våldsutsatta kvinnan att överta hyresrätten utreds i promemorian Stärkt hyresrättsligt skydd för våldsutsatta kvinnor (Ds 2023:18). Länsstyrelsen ser positivt på insatser för att stärka det hyresrättsliga skyddet för våldsutsatta kvinnor. Dock vill Länsstyrelsen även i detta remissvar lyfta att det inte alltid är självklart att en våldsutsatt kvinna kan eller vill bo kvar i den gemensamma bostaden. Detta kan i synnerhet gälla för en våldsutsatt kvinna som lever i en hederskontext där den reella möjligheten till att bo kvar i en gemensam bostad kan vara än mer begränsad på grund av att inte bara partnern, utan även släktingar eller andra i familjens nätverk som kan utöva våld och hot kan bo i samma bostadsområde.

Länsstyrelsen välkomnar särskilt de delar i förslaget som tar sikte på möjligheten till förverkande av lokaler där det förekommer tillfälliga sexuella förbindelser mot ersättning (köp av sexuell tjänst enligt brottsbalken 6: § 11). Länsstyrelsen delar utredningens analys kring hur hyrda boenden och lokaler kan användas i syfte att ha tillfälliga sexuella förbindelser. Länsstyrelsen vill dock framhålla att förslaget i sin nuvarande form skulle kunna leda till att enskilda personer i en redan utsatt situation blir än mer utsatta och marginaliserade i samhället, vilket utredningen delvis noterar. Länsstyrelsen menar att det behövs ett tydligare fokus på de personer som begår brottet köp av sexuell tjänst, de personer som utnyttjar människor genom koppleri och/eller människohandel samt de personer som upplåter bostäder eller lokaler tillfälligt och med det skapar förutsättningar för prostitution. Vidare

2023-12-18

saknar Länsstyrelsen i denna del ett resonemang kring den som begår brott genom köp av sexuell tjänst om brottet begås genom ett så kallat ”outcall”, dvs. i lägenheten där personen som begår brottet bor.

Länsstyrelsen vill här lyfta komplexiteten i de fall där hyreskontraktet innehas av en annan person än den som begår brottsligheten. Även om hyreskontraktssinnehavaren har en skyldighet att vara medveten om och ta ansvar för vad som pågår i lägenheten bör hänsyn tas till att det kan finnas omständigheter som försvårar eller omöjliggör möjligheten till insyn och medvetenhet i vad som sker i delar av lägenheten. Vidare bör beaktas att kontraktssinnehavaren kan befinna sig i en beroendeställning till den person som begår brottet vilket kan inverka på innehavarens möjligheter att påverka och bestämma över vad som sker i lägenheten.

Ärendets slutberedning

I detta ärende har länsråd Ann Holmlid beslutat. Utredare Pernilla Gunnarsson och Elin Hellberg har varit föredragande. I den slutliga handläggningen har samordnare Marie-Therése Metzén vid enheten för social hållbarhet, enhetschef Isak Hjortzberg vid enheten för utredning och analys, enhetschef Linda Vallin enhetschef vid enheten för stöd och samverkan, samt Sandra Petersson, avdelningschef, vid Nationellt Centrum mot hedersrelaterat våld och förtryck deltagit.

Detta beslut har bekräftats digitalt och saknar därför namnunderskrifter.

Så här hanterar Länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.